

helyzetben „Isten pusztá lehetőséggé degradálódott”. (23.)

A menekülés képződménye, szörnyetege mint egy modern ördög, úgy szállja meg az emberiséget. Picard folyamatosan ütközteti a hit világát és a menekülés világát, melyek szögesen ellentétesen működő térként és időként jelennek meg. A hit világa letűnt aranykorként tűnik fel, melyben minden körvonal élesebb, minden bizonyosság szilárdabb volt és minden Isten szerető tekintete előtt zajlott. A hit világa a béke és a biztonság korát jelentette. Efölött magasodik, mint egy szörnyű, megvalósult antiutópia, a menekülés világa, mely felülírt minden hitet, eltörölt minden biztos pontot. „A lét egésze valamivé válásban oldódik fel.” (35.)

A menekülésben minden mozgékony, minden úton van, az ember mindenhol ott lehet. „Folyton újabb gépezeteket találnak a mozdulatlan mozdíthatóvá tételére.” (41.) A szellem meghasad, az Én darabokra hullik. A világot megfosztják a szeretettől a mozgás érdekében, a szavak elvesztik szilárd jelentésüket. Az ember már csak érzelmek, akarati impulzusok és gondolatok zűrzavaraként, homályos elegyeként létezik, nincs már tere a tartós kapcsolatoknak, a házasságnak, a barátságoknak, az elkötelezett hitnek. „A menekülés világában nem a konkrét, hanem az absztrakt emberiség létezik.” (27.) Az absztrakció pedig nem tesz mást, mint kiüresíti a dolgokat.

Látható, hogy Picard világa nagyon sötét. Saját korában semmilyen pozitív változást, semmilyen fejlődést nem lát. Nézetrendszerében mindent a hanyatlás, a menekülés képződményének rombolása határoz meg. Ezzel egyébként saját magának is ellentmond, hiszen a menekülés embe-
rehez társtíja a jelenből való kilépés igényét, a szebb múlt, vagy az ígéretes jövő iránti vágyakozás képét. De a menekülés szimbólumrendszere ebben a könyvben mindent felülír.

Picard egész filozófiai rendszerét eköré a hanyatlás köré építi fel. Kiterjeszti a menekülést a nyelvre, a történelemre, a művészetre, a gazdaságra (a gazdasági krízisről kifejtett nézetei például kifejezetten aktuálisak és érdekesek). A világ működési mechanizmusának alapstruktúrájává teszi a menekülést. Ez sok szempontból be is szűkíti a gondolatrendszer mozgásterét. A művészetről alkotott nézetei behatároltak és konzervatívak: a művészetet mint a menekülés világa előli menedéket definiálja. A műalkotás zárt, nyugodt, határok közé szorított. A menekülés ellenpólusaként segít megpihenni az állandóan mozgásban lévő menekülőnek. Így, majdnem száz év távlatából érdemes lehetne ezt a művészet-meghatározást újragondolni, és megnézni, hogyan reagált a művészet a Picard által ábrázolt menekülésre a posztmodern

által, és a nyitott művek megjelenésével. Ahogyan a szerző képelméletét is újra lehetne alkotni az azóta lezajlott folyamatok felől.

Max Picard műve igazán gondolatébresztő. Könyvét egy olyan folyamat kezdetén írta, mely azóta is megállíthatatlanul zajlik. Érdekes módon azonban legtöbb állítása nem vesztette el érvényességét, legfeljebb kiegészítésre szorulhat. Bár a szöveg pesszimizmusa nem annyira megnyerő, mégis fontos kordiagnózis lehet, egy komplexebb kép egyik pólusaként mindenképp megállja a helyét. (Ford. Bruncsák István; *Posticum – Verbum*, Nagyvárad – Kolozsvár, 2015)

FORGÁCH KINGA

GYÓRFI KÁROLY: KERESZTÉNY-ÜLDÖZÉS A 21. SZÁZAD ELEJÉN

„Ma, a 21. században, egyházunk a mártírok egyháza lett” — idézi Ferenc pápát Gyórfi Károly a legutóbbi könyvében, amelyben arra a megdöbbentő és sokak számára talán alig hihető tényre mutat rá, hogy napjainkban „a keresztény a legnagyobb üldözött vallási közösség” (35.) és a „valásüldözések áldozatainak 75 százaléka keresztény”. (37.) A keresztényüldözés — amely már nem egyszerűen keresztényellenességet jelent — számos országot és több százmillió keresztényt érint, akiknek a világ legkülönbözőbb térségeiben eltérő mértékű és intenzitású üldöztetésben van részük.

Gyórfi Károly munkájában az Open Doors és a Christen in Not nevű nemzetközi szervezetek rendszeresen közreadott adataira és jelentéseire támaszkodik. Kiindulópontként az Open Doors 2015. évi, a keresztényüldözésben élen járó ötven országot tartalmazó listáját idézi, majd országról országra haladva bemutatja az egyes országokban az elmúlt években tapasztalt és hitelesen dokumentált tragikus eseteket. A lista élén Észak-Korea, Szomália, Irak, Szíria és Afganisztán áll, s az ötven országból negyvenben iszlám szélsőségesek az üldözések elkövetői, de találunk olyan országokat is, ahol nem az iszlám, hanem a hinduizmus (India) vagy a buddhizmus (Mianmar, Srí Lanka) szélsőséges hívei üldözik a keresztényeket. Megdöbbentő, hogy még jelentős keresztény lakossággal rendelkező, sőt keresztény többségű országok muszlimok lakta régióiban is előfordulnak üldözések (Kenya, Nigéria, Fülöp-szigetek). A könyv legterjedelmesebb fejezetében ezekről az erőszakos eseményekről olvashatunk, amelyek skálája a keresztények szabad vallásgyakorlásának ellehetetlenítésétől és tiltásától egészen a templomaik felgyújtásáig, a börtönbe zárásukig vagy a szülőföldjükéről történő elűldözésükig, sőt a meggyilkolásukig terjed.

A tragikus esetek leírásai közben felvillannak előttünk korunk sokszor névtelenségben maradó mártírjainak az arcai, és a szerző joggal hívja fel a figyelmet a szabad világban élő keresztények felelősségére: beszélnünk kell a nyilvánosság előtt a napjainkban szerte a világban zajló keresztény-üldözésekről, segítenünk kell és szolidaritást kell vállalnunk üldözött testvéreinkkel. Hiszen ahogyan Pál apostol írja: „Ha szenved az egyik tag, valamennyi együtt szenved vele...” (1Kor 12,26). (Kairosz, Budapest, 2015)

MARTIN ATTILA

MOLNÁR-C. PÁL GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

„A festészet — szent öröm” címmel nyílt 2015. november 4-én kiállítás a 20. századi hazai szakrális festészet kiemelkedő alakja, Molnár-C. Pál (1894–1981) alkotásaiból Budapest XX. kerületében a Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériájában.

Molnár-C. Pál az elsők között, 1928-ban kapott három éves ösztöndíjat a Római Magyar Akadémiára. A harmincas években készült festményei a Római iskola modern stílusjegyeit tükrözik. A kiállítás kisebbik termében több is szerepelt ezen korszak nevezetessé vált fő műveiből. Így például az 1930-ban készült híres *Pulóveres Madonna*, amely párizsi magángyűjteményből került a Magyar Nemzeti Galériába. Ugyanebben az évben festette a művész a Velencei Biennálén rögtön hatalmas sikert arató, egészen különleges *Angyali üdvözlés*, amelynek légiésen karcsú, modern felfogású alakjai mintha a ma emberének üzennének. Ihletett szépségű *Madonna*-ábrázolás több is látható a kiállításon, ahogyan a *Menekülés Egyiptomba* témája is több változatban szerepelt a tárlaton. Festményei színgazdagok, ugyanakkor színalkalmazása leheletfinom. Egészen különleges felfogású az *Utolsó vacsora*, amelyen a megszokott frontális ábrázolás helyett kerek asztal körül ülnek a résztvevők. Az asztal köralakja az univerzumot, az egyetemességet szimbolizálja; az apostolok ruhája élénk színű, nincsenek attribútumaik. Molnár-C. Pál szentjei „közvetlenek, kimondottan társasági lények, saját kora embereit vetítette bibliai szereplőkbe” — írta a művész alkotásairól Szij Rezső. Az 1934-ben Ferenc József díjban részesített, évtizedek óta lappangó híres szárnyas oltár 2010-ben előkerült jobb szárnyán a halaknak prédikáló *Páduai Szent Antal* alakja végtelenül leisztult stílusban, mégis megkapó szépséggel ábrázolja a szentet. A Római iskola letisztult stílusvilágának terméke az 1933-ban festett *Szent Család*. A *Négy evangélista* (1936) képének földöntúli tisztaságát emelte ki a korabeli kritika.

Molnár-C. Pál hazai templomokban látható monumentális nagy műveiről a Belvárosi Nagybaldogasszony főplébánia-templom főoltára (1947) teljesen kidolgozott, kisméretű vázlata adott művészi ízelítőt.

A földszinti nagyterem egyik szuggesztív hatású olajfestménye a *Levétel a keresztről*, amelynek szürreális erejű drámaiságát fokozza, hogy a szereplők mindegyike — nem hangsúlyozottan, de felismerhetően — 20. századi ruhát visel... A terem főfalán a *Menekülés Egyiptomba* monumentális méretű, az 1932. évi Velencei Biennálén is bemutatott változata látható. A Magyar Nemzeti Galéria tulajdonában lévő alkotás nem rémült földönfutókat ábrázol, nyugalom és belső béke árad a festményről. Bár a táj a korai reneszánsz építészét idézi, a kép modern megjelenése a 21. század emberéhez is egészen közel áll.

Az emeletre vezető lépcsőház falát a művész fametszetei díszítették, köztük több egyházi vonatkozású alkotása: *Szűz Mária eljegyzése*, *Jézus születése*, *Szent István*, *Assisi*.

Az emeleti térben lévő plakátok és a grafikák az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteményéből kerültek bemutatásra. Előbbiek közül kiemelkedik az 1938 májusában Budapesten tartott XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus és az ehhez kapcsolódó, a magyar fővárost szimbolizáló gellérthegyi *Szent Gellért szobor* modern hangvételi plakátja. A két világhírű könyvillusztráció-sorozat (*Cellini-önéletrajz*, *Cyrano de Bergerac*) mellett *Szűz Mária*, *Szent István*, illetve *Assisi Szent Ferenc* alakját idéző kiadványok egy-egy művészi illusztrációja is látható volt a vitrinekben.

A kiállítást, amelyet D. Udvary Ildikó és Csillag Péter szervezett, Szűcs György művészettörténész, a Szépművészeti Múzeum — Magyar Nemzeti Galéria tudományos főigazgató-helyettese nyitotta meg. A tárlat anyaga a budapesti Molnár-C. Pál Múterem-Múzeum és a battonyai Molnár-C. Pál Emlékház gyűjteményére épült, de jelentős képeket kölcsönözött a Magyar Nemzeti Galéria és az esztergomi Keresztény Múzeum. Virág Judit segítségével magántulajdonban lévő fontos alkotások is szerepeltek a kiállításon.

A szívét és lelket melengető tárlatot 2016. január 3-ig lehetett felkeresni. Aki nem látta a kiállítást, és mégis szeretné átélni azt a varázslatot, amit Molnár-C. Pál páratlanul szép és egyedi egyházművészeti képei teremtettek, a budapesti Ménesi úti Molnár-C. Pál Múterem-Múzeum állandó kiállításának megtekintésével vigasztalódhat.

PROHÁSZKA LÁSZLÓ